

PTUJSKI LIST

Politično gospodarski tednik.

Stane:

Za celo leto K 20.—
za pol leta 10.—
za četrt leta 5.—
za 1 mesec 1.70

Posamezna številka 60 vin.

Uredništvo in upravnništvo je v
Ptuj, Slovenski trg 3 (v starem
rotovžu), pritličje, levo.
Rokopisi se ne vrnejo.

Štev. 1

Ptuj, 4. januarja 1920

II. letnik

Nekaj o ureditvi valute.

Državni kancelar Göschen je rekel nekoč, da spadajo valuta, religija in ljubezen v vrsto onih problemov človeštva, ki jih ne bo mogoče nikdar rešiti do kraja. Nad 6000 strokovnih in nestrokovnih piscev se je v zadnjem stoletju pečalo s prašanjem denarne vrednote in vendar kolika negotovost v tozadevnih ukrepih raznih vlad!

V Jugoslaviji imamo v valutnem oziru nekaj posebnega. Ujedinjeni smo v enotno državno telo in vendar tvori ta politična enota dva gospodarska teritorija, na katerih imamo dve različni valuti, ki ju loči neprestopna stena meničnega kurza. V času, ko je mogoče doseči najvišjo produktivnost narodnega gospodarstva le potom intenzivnega roširjenja gospodarskega teritorija, je gospodarski promet med Srbijo in ostalimi pokrajinami Jugoslavije podvržen neprestanemu in neverjetnemu kolebanju meničnega kurza. Ta nestalnost onemogoča trgovcu in industriji vsakršno kalkulacijo.

Ljudstvo zahteva izenačenje valute. Prašanje je le, na kaki podlagi naj se izvrši prehod od stare valute na novo. Če se misli posplošiti dinarska vrednost, kronska pa odpraviti, ali naj se vzame za podlago kupna moč, kakršno imata dinar in krona doma, ali nestalni menični kurz? Znano je, da ima

dinar v Srbiji približno isto kupno moč, kakor krona v Sloveniji. Če bi se pa vzel za podlago valutnega preustroja belgrajski borzni kurz, bi Hrvatska in Slovenija toliko časa gubila na denarni vrednosti, da bi se v Srbiji cena vseh produktov prilagodila zakonito določeni višji kupni moči dinarjevi, to je, da bi se za 1 dinar v Srbiji dobilo približno štirikrat toliko, kakor danes. V istem razmerju bi seveda v Sloveniji in Hrvatski vsled padca denarne vrednosti cene produktom rastle. Če znaša danes dnevnicica recimo 40 K, in bi se dinar v razmerju 1 : 4 posplošil, je jasno, da bi dnevnicica po uvedbi dinarske vrednosti znašala 40 dinarjev. Saj uvedba dinarja ne znači drugega, kakor da se v momentu nastopa nove valute gotovo število kron izenači enemu dinarju. Po zamenjavi krone za dinar bi bilo v državi ravno toliko denarja, kakor do zdaj.

To bi bilo isto, kakor če bi n. pr. dve, deset, dvajsetkronske bankovce zamenjali vse za stokronske. Nižje enote bi zginile, končna svota pa bi po izmenjavi ostala ista.

Znižanje cen v Sloveniji in Hrvatski s tem nikakor ni v zvezi. Če se hoče doseči to, je treba radikalnega sredstva premoženjske oddaje in visoke davščine od premoženjskega prirastka, da se omeji s tem ogromna cirkulacija banknot. Še le po tej radikalni operaciji naj bi se izvedla dinarska valuta in sicer v razmerju faktične kupne moči dinarja in krone, ne gleda na inozemske valute.

Gospodarstvo.

(Slov. N.) Vinska kupčija v Italiji je letos doslej precej mrtva. Blaga je pa dovolj in dobrega. Vzrok, da se kupčija ne more prej razvijati, bo pač v tem, da interesentje računajo še z višjimi cenami za prihodnje leto. V Južni Italiji (Barletta) so zahteve vinogradnikov vedno večje. V provinci Romagna se splošno zahteva za lahka, navadna vina (10 do 13 stopinj) od stopinje 16 do 20 lire, za boljša, od 14 stopinj dalje 20—22 lir za stopinjo. Tako se dosežejo za hektoliter cene od 160—220 lir. V provinci Romagna se čuti ponudba južnotirolskega vina. Iz švicarskih vinorodnih kantonov se poroča, da je pridelek dober in zadovoljiv. Cene novine so bile v jeseni 1.20—1.50 fres. so pa hitro šle kvišku na 1.80—2.20 fres. Kupčija je proti koncu leta postala bolj trda, vino zadržujejo v nadi na še boljše cene v novem letu. Vina letnik 1918 se je iz južno-vzhodnih pokrajin prodalo precej na Nemško.

Kompenzacijska pogodba z Avstrijo. (Slov. N.) Z Dunaja poročajo: Z ozirom na pogajanja z avstrijskimi zastopniki je jugoslovanska vlada opustila namen odpovedati sedaj veljavno kompenzacijsko pogodbo z Avstrijo. Dotična kompenzacijska pogodba se spremeni na temelju obojestranskega dogovora. Prvotna pogodba je bila sestavljena na pariteti avstrijske

Povest o „črnem.“

Po P. K. Roseggerju.

V naši krčmi se je govorilo o „črnem.“ Ali ni se mislilo na črno jabolko, črno vino ali na črni namočeni tobak. — „So med nebom in zenaljo tudi še drugi črni vragovi, o katerih se Vam šolsko izobraženemu učeniku še ne sanja ne,“ rekel je učeni čevljar učitelju.

„Res je“ vtakne se Peter Črminus vmes, „jaz bi vam znal o tem nekaj povedati.“

„Le povej!“ prigovarjajo drugi.

In praskač dimnikar je pričel:

„Sakrabort, ako se jaz na to spomnim! Ta ubogi krojač! Krojač Jaka Pink iz Srebrnice, kišpovedni listek od sv. Roka v vodo nauka, ker taka voda je dobra, če se kdo ustraši, in pomaga proti težki vesti, ako kdo preveč sukna za se odreže — ta ubogi Pink je nekoč nekaj takega doživel. Smejati in jokati bi se mogel ob enem, ako na to pomislim; no, pa škodilo mu ni nič.“

Zgodilo se je to tako. Na pustni torek sem malo preveč pil. Pri Korencu sem dimnikar izpraskal; ko sem šel čez klanec, mi je postalo hladno. Tu so domišljam: spil bom par čašic žganja, da mi bo gorkeje.

Potegnil sem pa v naglici malo preveč in ko grem po klanec navzdol, začelo mi je nekako čudno postajati in šlo mi je na spanec.

Stemnilo se je. „Domov danes ne pridem več“, sem si mislil, „ampak šel bom k mlekarici in prosil za prenočišče.“ Je dobra žena ta mlekarica; pa saj jo poznate. Ravno je vlekla sveže pečeni kruh iz peči, in to velike hlebe. Ponudila mi je velik kos. „Hvala“

rečem; „sveže pečenega kruha ne jem, pač pa prosim za posteljo, ako jo imaš.“ — Ona sklene rokenad glavo in pravi: „Ne morem. Krojača imam v hiši in ta spi v postelji za popotnike, v hlevu je premrzlo, na trdi klopi pa ni, da bi ležal.“ — „Naj bo kakor hoče, sem rekel; „pusti me zlesti v peč, notri bo že gorko; ne sramujem se pa tudi ne.“

„Ti norec!“ pravi mlekarica. „V peč hočeš zlesti? No, radi mene le zlezi, mrzla ti ne bo, samo trdo je.“ — „Kaj še“, rečem. „Ako je človek truden in zaspan, je tudi opeka dobra.“

„Prav imaš“, mi pritrdi mlekarica. Jaz, ne bodi len, zlezem v spalnico. Lepo tople je; kmečko peč itak poznate; doura je za vse. Prostora je notri za celo družino. Ali proketo temno je notri. — No, jaz zlezem daleč noter; mlekarica pa lepo zakrije z zakrivalom odprtino peči in pravi: „Dimnikar, zdaj se pa le dobro naspi.“

Spal sem vso noč kakor maček na solncu; ne bote mi verjeli, da sem jaz črni dimnikar v temni in okajeni peči vso noč sanjal o snežnobeli devici; še sedaj se čudim, da bela deklica ni dobila nobenega črnega madeža. — Naenkrat začne nekaj dišati. Zdelo se mi je, kakor da sem v dimniku, spodaj pa da kurij in mene namesto krač sušijo. Zdramim se. Okoli mene se rudače žari; vidim, da gori poleg mene naročaj polen.

Ker ima krojač v svoji sobici rad toplo, je kravarica na vse zgodaj zakurila in ni pogledala, če je kdo notri. In jaz črni zlodej sem bil v peklju.

Vraga! mislim si, glej da ti zdaj kaj pametnega v bučo pade, da prideš ven, saj dolgo premišljevati ne smeš. Pa kod? Pri luknji? To ne gre; tu bi moral čez goreča

polena. Hudiči; to je prava pepelnica. Ta peč me bo res spremenila v pepel. Udarim z rokami in nogami in z glavo proti steni, in — luknja skozi pečnice v sobo je gotova. Planem ven — in zapazim, kako krojač Jaka Pink, ki pri mizi krpa, v trenutku kviško skoči, grozno zatuli in puhne skozi vrata ven, da se je ves pobil.

„Jaka Pink, počakaj,“ kričim za njim, „kaj ti je? Jaz sem dimnikar Črminus!“

Nič ni pomagalo — ni me slišal. Bežal je čez dvorišče in čez travnik.

Tako dolgo je bežal, da se je spotaknil in onemogel pal na tla. — Ljudje so za njim hiteli in so ga oživili. — Ko je prišel k sebi, je se tresel po celem životu. Držal je roke na obraz in zdihoval: „Vidim ga, vidim ga! Vse krpe dam nazaj, kar sem jih ukradel. Za božjo voljo, samo sedaj mi naj še prizaneso.“

„Kaj pa misliš?“ ga vprašajo.

„Tako je“, pravi Pink in sklene roke. „Tako se zgodi, ako se na dan svete Pepelnice v cerkev ne gre kolikokrat mi je spovednik svetoval, da se naj odvadim krasti, pa hudič-skušnjavec je vedno blizu. Ravno na to sem mislil, ko naenkrat v peči grozno počli, zelene pečnice se razletijo in ven se se privali dim — in križ božji — okajena satanova buča.“

„Žajfe, žajfe!“ vpijem jaz, da sem se mogel pred Jakatovimi očmi umiti, da bi spoznal, da je postal iz hudiča dimnikar Črminus!

Zdaj šele je Črminusa spoznal; a od tistega dne ni Jaka Pink nikoli ukradel ne krpe več.

Vidite, jaz sem ga spreobrn timer. Tako mora človek včasih postati tudi hudič, ako hoče kaj dobrega storiti.

in jugoslovenske krone. V tem oziru se pogodba spremeni v toliko, da bo Jugoslavija plačevala v Avstriji nakupljeno blago v svoji valuti na temelju kurza, ki ga je dva dni prej notirala zagrebška borza. Pogodba torej ostane v veljavi, lahko pa se jo odpove vsak mesec.

Dopisi.

Shodi v Ptujem okraju. Prihodnje dni se vršijo sledeči shodi v Ptujem okraju in sicer: 11. januarja 1920 po rani maši v Majšpergu in isti dan po večernicah pri sv. Lovrencu Dr. p.; 18. t. m. po rani maši na Hajdinu, pri sv. Barbari v Halozah in na Polenšaku. Govorniki: za Majšperg, sv. Lovrenc Dr. p. in Hajdina, vinorejski instruktor g. Zupanc, za sv. Barbaro vladni komisar g. Brenčič, za Polenšak pa pride govornik iz Maribora.

Velik javni shod JDS v Središču se vrši v torek, dne 6. januarja t. l. v Sokolski telovadnici ob 1/3. uri popoldne. Poročali bodo gg. dr. Vek. Kukovec, Spindler in Petovar. Vabimo k obilni udeležbi.

Smrtna nezgoda v Dreveniku. Dne 13. t. m. je padel Martin Kokelj, kočar v Dreveniku, občina Kostivnica v 5 metrov globok jarek z glavo na kamen in tam mrtev obležal.

V Slovenjgradcu sta ustanovila gg. Andrej Oset in Franjo Cajnko trgovino z vinom. Ker je to prva slovenska vinska trgovina v Slovenjgradcu in ker bosta imela na zalogi res pristna štajerska, banatska in dalmatinska vina, priporočamo to narodno vinsko trgovino vsem gg. gostilničarjem in drugim najtopleje. Opozarjamo na današnji inserat!

Politične vesti.

Rešitev jadranskega vprašanja še pred koncem januarja. Zagreb, (S. N.) „Riječ SHS“ prinaša od svojega dopisnika iz Pariza sledečo vest: Rešitev jadranskega vprašanja in nato našega spora z Italijo se bliža svojemu zaključku. To nam svedoči Nittijev govor s svojo še precejšnjo konciliantnostjo. V javnih in političnih krogih v Parizu se ta Nittijev govor označuje kot umik italijanske imperijalistične politike. Ta umik je v prvi vrsti uspeh avtorotivne intervencije našega regenta, prestolonaslednika Aleksandra in energičnega nastopa in nepopustljivosti naše demokratsko-socialistične vlade, nadalje dela ministra Draškovića in Stojanovića (in naše mirovne delegacije, a tudi nepopustljivosti Amerike, stališča Francije in Anglije v tem vprašanju in končno izida volitev v Italiji sami. Rešitev jadranskega vprašanja se pričakuje še pred koncem januarja. O Dalmaciji se v Italiji niti ne govori več. Italijani so pred kratkim zahtevali še 4 otke ob dalmatinski obali: Korčulo, Hvar, Lastavo in Vis. Nato so svoje zahteve reducirali na Lastavo in Vis, danes pa izgleda, da Italijani zahtevajo od nas samo še Vis. Kar se tiče dalmatinske obale, se govori samo še o Zadru. Zdi se, da bi Italijani pristali na to, da dobi Zader nekako avtonomijo, na vsak način pa bi prišel Zader pod našo suvereniteto. Tudi vprašanje reške države je padlo že skoro v vodo. Reka dobi avtonomijo pod našo suvereniteto, ali pa dobi samo mesto, brez luke in Sušaka neke vrste samostalnost oziroma avtonomijo pod zaščito lige narodov. V Istri bi šla naša meja napram Italiji ob reki Raši, samo ustje Raše bi pripadalo Italiji. Nadalje bi šla naša meja od Raše na Učko goro, od Podgrada pa z ravno črto na Triglav, puščajoč nam Idrijo. Postojno in važno železniško križišče Št. Peter na Krasu. Neki italijanski diplomat je izjavil napram nekemu našemu državniku, da želi Italija živeti z nami v prijateljstvu in sporazumu in da bo Italija skušala stopiti čimprej v trgovsko zvezo z onimi državami, ki žele uporabljati Trst za svoje trgov-

ske tranzite. — Končno pa se že več kakor leto dni zdi, da bo došlo med nami in Italijani do sporazuma, ki bo morda za nas sprejemljiv. — Po rešitvi jadranskega problema bo prišlo na dnevni red mirovne konference arnavtsko vprašanje, ki je istotako velevažno za bodoči razvoj naše države.

Društvene vesti.

Planinski ples se vrši v Mariboru dne 1. svečana 1920 v gornjih prostorih „Narodnega doma.“ Odbor ima namen, nuditi na istem vsem svojim prijateljem poseben užitek. V to svrhu vabi vse č. gg. vinogradnike, da se udeležijo razstave vin našega Spodnjega Štajerja. Da se pa to omogoči, naj vpošljejo vsi, ki nameravajo pri tej razstavi sodelovati, od vsake vrste svojih najboljših vin nekaj butelj, opremljenih z etiketo, na kateri je razvidno ime vinogradnika, vina in letnik na trgovca g. Ellinger Armin, Maribor, Magdalenski trg. Obenem prosimo, da priložijo vsaki taki pošiljki račun, da se more poravnati. Mariborska podružnica SPD.

Ptujski visokošolci prirede dne 5. prosinca v dvorani „Društvenega doma“ akademski ples. Oni, ki niso dobili vabil, naj se obrnejo na pripravljalni odbor.

Narodna čitalnica v Ptuj ima svoj občni zbor v torek 6. januarja 1920 popoldne v Narodnem domu. Začetek ob 1/15. Vsi društveniki se vabijo, da se udeležijo občnega zbora. Društveni odbor.

== 1920 ==

Bog nam daj srečo! Zopet prihaja novo leto!
Vsi podpisani si usojajo ob tej priliki svojim prijateljem, znancem, kupcem in odjemalcem voščiti

obilo sreče in veselja!

*Uredništvo in upravništvo
„Ptujkega lista“*

Karl Ackermann

urar, trgovina z zlatim in srebrnim blagom,
Ptuj (gledališko poslopje).

Anton Emeršič

gostilna pri „Jagnjetu“ (poprej Vereins-
haus) v Ptuj, Jos. Vošnjakova ulica 3.

Brata Slawitsch

veletrgovina v Ptuj, (Florjanski trg).

Slawitsch in Heller

trgovina z manufakturo v Ptuj
(Florijanski trg).

Alojz Senčar

trgovina s špecerijo v Ptuj
(Slovenski trg).

Julijana Franz

tobačna trafika v Ptuj (Slovenski trg).

Franč Podgoršek

mesarija (poprej Luttenberger) v Ptuj.

**Načelstvo Tvorne čevljar-
ske zadruga v Ptuj.**

Rudolf Havelka

trgovina z manufakturo v Ptuj
(Slomškova ul.)

Machalka in Korže

trgovina s špecerijo v Ptuj (Krekova ul.)

Valerian Spruschina

mehanič v Ptuj (Miklošičeva ul.)

J. Omulez

trgovina z barvami v Ptuj (Aškerčeva ul.)

Franč Plazotta

klobučar, Ptuj (Minoritski trg).

Jožef Gorišek

brivec, Ptuj (Minoritski trg).

Franč Reisman

urar, trgovina z zlatim in srebrnim bla-
gom, Ptuj (Krekova ulica).

Franjo Čuček

trgovina z vinom v Ptuj.

Alojz Majcen

klepar v Ptuj (Hrvatski trg).

Jožef Ramšek

pekarija v Ptuj (Slomškova ul.)